

PREDGOVOR

Sastavni dio našeg života i vjernu sjenku društvenog progressa predstavljaju, posebni, objektivnim pravom zaštićeni društveni odnosi – *obligacioni odnosi*, na osnovu kojih njegovi učesnici imaju obavezu da nešto daju, čine ili uzdržavaju se da čine ili trpe, odnosno pravo da prestaciju takvog sadržaja, od drugih, zahtjevaju.

Takve pravne odnose zasnivamo svakodnevno, kada kupujemo namirnice, novine ili se prevozimo koristeći javni prevoz ili činimo ili ne činimo nešto slično. Drugim riječima, našem postojanju su imanentni obligacioni odnosi. Obligacioni odnosi su u svojim rudimentarnim oblicima postojali još u najranijoj mladosti ljudskog društva. Vremenom i uporedo sa razvojem društvenih odnosa i državnosti, proizvodnih snaga i robnog prometa, obligacioni odnosi su se neprestano razvijali i postajali sve brojniji i složeniji, tako da se davno pojavila potreba za njihovim sveobuhvatnim izučavanjem i normativnim regulisanjem. Zbog toga nauka koja izučava obligacione odnose od nastarih vremena do današnjih dana predstavlja svojevrsan živ organizam koji se neprestano bavi novim izazovima. Mnogobrojni, potpuno novi društveni i pravni odnosi koji se uspostavljaju kao posljedica neslućenog napretka nauke i tehnologije u vremenu čiji smo savremenici, postavljaju pred nauku obligacionog prava nove zadatke i pitanja na koje treba blagovremeno ponuditi društveno prihvatljiva rješenja i odgovore.

Kod takvog stanja stvari, nauka obligacionog prava ima obavezu da kontinuirano prati razvoj društvenih odnosa i dostignuća drugih prirodnih i društvenih nauka, kao bi svorila nova pravila i institute ili izmjenila ona stara, prilagođavajući ih novim uslovima. Nauka koja izučava obligacione odnose je do sada mnogo učinila na tom planu, što se ogleda u brojnim novim opštim pravnim principima, počev od principa autonomije volje, konsenzualizma, pravičnosti i odgovarajućeg ponašanja u izvršavanju obaveza i ostvarivanju prava strana u obligacionom odnosu, pa sve do novih teorijskih pogleda na pojedine osnove građanske odgovornosti za štetu i vidove njene naknade. Pri tome se posebno imaju u vidu moderna shvatanja o objektivnoj odgovornosti i odgovornosti za mješoviti slučaj, kao i novi teorijski pogledi na subjektivnu odgovornost za štetu, gdje se uočavaju tendencije u pravcu objektivnog shvatanja pojma krivice kao ponašanja koje u datim okolnostima odstupa od očekivanog. U savremenim

teorijskim pogledima u materiji naknade štete, posebno mjesto zauzimaju nove tendencije u zaštiti prava ličnosti i proširivanju kruga do sada pravno priznatih vidova materijalne i nematerijalne štete. Moderna nauka obligacionog prava je obogatila i materiju ugovornog građanskog i privrednog prava novim ugovorima, poput ugovora po pristupu, ugovora u korist trećeg, kolektivnih ugovora, ugovora o faktoringu, forfetingu, franšizingu, ugovora o know-how i mnogih drugih.

U pripremi i samom stvaranju ovog djela rukovodio sam se idejom da knjiga ima karakteristike udžbenika koji čitaocima neće pružiti samo elementarna obavještenja, nego im i omogućiti da što više prodru u materiju obligacionog prava, sagledavajući je sa više aspekata. Pri tome sam posebno imao u vidu da kod nas, a ni u ostalim zemljama koje su činile državno jedinstvo nekadašnje SFRJ, do danas nije kodifikovano ni građansko, niti obligaciono pravo koje bi bilo prilagođeno vremenu u kojem živimo, već da se i danas oslanjamo na pravno naslijeđe od bivše zajedničke države. To je bio razlog da u ovom djelu posvetim odgovarajuću pažnju uporedno-pravnim i judikatnim rješenjima pojedinih instituta obligacionog prava koja čitaocu mogu razjasniti istorijsko, društveno i teorijsko opravdanje njihovog nastanka, postojanja i razvoja do današnjih dana.

Opšti dio obligacionog prava sam podijelio u tri knjige. U Knjizi I se izlažu opšti pojmovi i istorijski razvoj obligacionog prava kod nas i u svijetu, zatim podjela, izvori i osnovna načela obligacionog prava, uz iscrpno razmatranje pitanja koja se odnose na pojam, osobine, predmet, osnov i podjelu obligacija. Sveobuhvatno se razmatraju i pitanja nastanka, izvora, identiteta, promjene predmeta i osnova obligacije, kao i promjene subjekata u obligaciji, te se posebna pažnja posvećuje institutima pobijanja pravnih radnji dužnika izvan štećaja i prava retencije. Knjiga I opšteg dijela se završava izučavanjem pojedinih načina prestanka obligacija uz poseban osvrt na institut zastarjelosti potraživanja.

Knjiga II opšteg dijela je posvećena ugovornom pravu izučavajući materiju zasnivanja, dejstva, modifikacije i prestanka ugovora.

Knjiga III opšteg dijela je posvećena vaugovornim obligacionim odnosima nastalim iz prouzrokovanja štete, sticanja bez osnova, posloводства bez naloga, jednostrane izjave volje i drugih zakonom utvrđenih činjenica.

Materiju, koja čini sadržaj sve tri knjige opšteg dijela Obligacionog prava, sam nastojao da izložim jednostavnim i razumljivim jezikom, ali i jezikom stručnjaka, pri čemu sam se trudio da u bilješkama naznačim objašnjenja upotrebljivih stranih riječi, izraza i mnogobrojnih sintagmi i

izreka iz bogate pravne istorije koje su nastavile da žive u našem pravnom riječniku do današnjih dana.

Zbog toga se nadam da izložena materija neće biti teška i nerazumljiva onima koji čine prve korake u poimanju prava, niti smetati iskusnim pravnim praktičarima i teoretičarima u njihovom svakodnevnom radu i istraživanju prava, već da će im biti primamljiva i postićati ih da stiču nova saznanja iz neiscrpne riznice koju je nauka obligacionog prava do sada stvorila.

Banja Luka, avgust 2019. godine

Autor